

Posudek oponenta diplomové práce

Téma: „Plné stáje vedou v ráje.“

Organizovaný chov koní v českých zemích od 16. století do 1. poloviny 20. století

Vedoucí práce: doc. PhDr. Josef Grulich, Ph.D.

Autor práce: Michaela Košanová

Oponent práce: Ing. Lenka Gotthardová, CSc.

V současné době je produkováno obrovské množství bakalářských a diplomových prací, které jsou tvořeny jen pro onu povinnost tvorby. Tato práce je velkou výjimkou a je z ní cítit niterný vztah autorky k danému tématu – ke koním, k historii a umění, k životu, který má řád a smysl, je hluboký a nikoliv povrchní, jak je v dnešní době až vynuceným trendem. Zároveň bych velice ráda pochválila vedoucího DP, jednak že umožnil vznik této nesmírně zajímavé práce a dále za jeho výborné vedení a správné nasměrování autorky a zpracování a utřídění výsledků DP.

Práce je velmi obsáhlá, což ovšem pro odborníky z řad hipologů či kultury je velice pozitivním hlediskem a možno říci, že i kdyby byla násobného rozsahu a psaná stejně poutavým a odborným stylem, všichni by rádi pokračovali v jejím dalším prostudování a četbě. DP je rovněž velice dobře členěna. Vynikající je i stránka stylistiky, úpravy a gramatiky (což už začíná být poměrnou vzácností).

Literární rešerše čerpá z pramenů, které nejsou lehce dostupné a autorka DP musela na získání zdrojů k této práci vynaložit mnoho úsilí (a zřejmě i finančních prostředků na cestování) k pořízení příslušných materiálů. Přesto podnikla mnoho cest na vybraná místa v ČR a dokázala, že je možné a zároveň velmi užitečné odhalování hipologické historie, která byla v dobách socialismu téměř tabu.

Nesmírně zajímavá je historie chovu koní v naší zemi v 16. a 17. století, která se týká zakládání hřebčínů v Kladrubech nad Labem a ve Smrkovické Oboře. Tyto hřebčiny vlastnily nejmocnější rody a to Habsburkové a Valdštejnové. Tehdejší doba a společenské postavení vyžadovaly koně nejvyšší kvality a to obě tato místa určitě splňovala. Také další šlechtické rody se věnovaly chovu koní – například Liechtensteinové, Kinští, Schwarzenberkové, Trauttmansdorffové, později třeba Auerspergové. Pro jejich zástupce bylo v podstatě šlechtickou povinností chovat koně, které mohli v případě nebezpečí použít pro vojenské účely, pro reprezentaci u císařského dvora nebo pro účast na parforsních honech a později na dostizích.

V naší zemi existovaly dva hlavní způsoby chovu koní a to hřebčínský a zemský. Hřebčínský je možné chápat od konce 18. století do počátku 90. let 20. století jako státní organizovaný chov ve státních hřebčinech a hřebčincích. Vše ostatní byl zemský chov.

V současné době máme v České republice poslední tři státní ústavy zabývající se chovem koní a to Národní hřebčín Kladruby nad Labem (pod který patří i hřebčín Slatiňany a výcvikové středisko v Heřmanově Městci), Zemský hřebčinec Písek a Zemský hřebčinec Tlumačov. Jejich existenci podporuje přibližně z jedné poloviny ročních nákladů stát. Musíme doufat, že to tak bude moci být i nadále, neboť tato místa dlouhodobě udržují hipologickou kulturu po stránce chovatelské a genetické, po stránce péče o koně s příslušnými pracovními postupy i po stránce vzorového architektonického uspořádání areálů, včetně nezbytných pastvin a výběhů a dalšího zázemí.

Od dob 16. století velké množství významných chovů koní vzniklo a opět zaniklo. Některé už vůbec neznáme a netušíme, že tam kdysi byl úspěšný chov koní. Bohužel si však ještě mnoho míst pamatujeme a o to víc nás potom trápí, že taková místa s obrovskou tradicí chovu koní jako byly například Netolice, Albertovec, Nemošice a další jsou nenávratně pryč. I když se

tam objevují koně, s chovem koní to již nemá příliš společného, jedná se dnes spíše o sportovní stáje nebo agroturistická střediska.

Chov koní na Humpolecku má svou tradici, kterou Michaela Košánová velmi dobře zachytila a popsala. Situace v této oblasti víceméně kopírovala trendy chovatelských snah po první světové válce, kdy se velmi oblíbenými stali koně oldenburští a belgičtí. Jimi český a moravský chov koní velice utrpěl, neboť do té doby zde byli chováni koně poměrně ušlechtilí a to jak teplokrevní (staré rakousko-uherské kmeny), tak chladnokrevní (hlavně noričtí). Nicméně komu není rady, tomu není pomoci. Aklimatizace belgických rázů na našem území byla velice svízelná a nakonec se zde nejlépe vedlo nejlehčímu rázu a to koním ardénským. V návalu touhy po zahraničních plemenech byli zcela zavrženi koně starokladrubští, kteří by bývali velmi dobře vyhovovali v mnoha oblastech zemědělských prací, neboť byli po dlouhá staletí šlechtěni k tahu (třebaže galakaros – ale ty byly mnohdy těžší než zemědělské povozy). Tak to zcela zbytečně odnesli starokladrubští vraníci, kteří museli v roce 1931 definitivně opustit kladrubský hřebčín (nátlak hospodářů na MZe a následně tlak na ředitele hřebčína). Paradoxně pomohl začátek 2. sv. války ke schválení regenerace starokladrubských vraníků prof. Fr. Bílkovi, když byl zastaven dovoz oldenburských a zřejmě i belgických koní.

Nyní je důležité, abychom si v naší zemi uchovali alespoň stávající státní chovy, původní česká plemena koně starokladrubského a Kinského a zemský chov, aby se řídil chovatelskými zásadami a nedocházelo k množení bezpůvodových koní. To vše se může povést, budeme-li mít vzdělané chovatele a majitele koní, které bude zajímat nejenom seberealizace jízdou na koni, ale i historie a současnost chovu koní.

Tato práce přispěla vynikajícím způsobem k poznání hipologické a chovatelské historie a měla by být dostatečně publikována. Navíc by bylo žádoucí, kdyby autorka mohla navázat na tuto DP dalším odborným studiem a příslušnými vědeckými či populárně-vědeckými pracemi.

Diplomovou práci hodnotím známkou v ý b o r n ě.

Otázky:

1. Jaké další památky chovu koní – kromě Smrkovské Obory - Albrechta z Valdštejna zbyly na našem území?
2. Proč se do Kladrub a určitě i do řady dalších míst začali v 16. století dovážet koně ze Španělska?
3. Charakteristika chovu koní v ČR počátkem 20. let 20. století.
4. Kdy byla v Humpolci založena zemědělská škola a jak pomohla v oblasti chovu koní?
5. Chtěla byste navázat na tuto práci další odbornou činností na podobné téma?

V Kladruzech nad Labem 28. května 2013

Ing. Lenka Gotthardová, CSc.